

האדם צריך לדעת לוותר על מדריגות ועליות, כדי לעזור, להעלות ולדאוג לאנשים אחרים!!!

בזה, והבין וסבר שכך יש לנהוג עם לוט, להיטיב לו ולא לרחקו מעמו, שהרי בזמן שלוט הלך עמו הרי לוט היה טוב יותר מאשר לאחר שנפרד מאברהם, ולכן גם כשהבחין וראה שהקב"ה אינו מתגלה אליו, היה אברהם אבינו מוכן לוותר על ההתקרבות והעליה שיש בדיבור עם הקב"ה, כדי שלא לפגוע בלוט.

ומפרט הרב ש"ך וכותב, כי מעלת הדיבור עם הקב"ה והתגלותו לאדם היא, שתהיה לאדם עליה וזיכוכ הנשמה והתקרבות להשי"ת, וא"כ באמת כך הוא גם כאשר הוא נוהג במדת החסד להיטיב עם לוט, שגם זה בכלל רצון הקב"ה. וכונתו, הרי גם בזה ישיג עליה והתקרבות, ואף שיש כאן שיקול של עליה באופן זה כנגד נבואה, אברהם אבינו שקל את הדברים והבין שהחסד עדיף, כי כוונת הבריאה היא עולם חסד יבנה (תהלים פט, ג), ובזה זוכים לעליה והתקרבות, ושקל והכריע שזה עדיף מהתקרבות בדיבור עם השכינה, כיון שענין העליה הוא להזדכך ולזכות את ישראל, וזה ישנו גם בהליכה עם לוט.

ורק כשראה שאין לוט חפץ בקרבת השי"ת, ומנצל את קירבתו לאברהם בכדי לקלקל מעשיו, כמש"כ רש"י (ג, ז) מהמדרש (ב"ר מא, ה), שנתן לבהמותיו לרעות בשדות אחרים, באומרו שהוא יורש את אברהם ולו ניתנה הארץ, אז ראה אברהם סיבה מספקת לשלחו מאצלו.

והגאון רבי חיים קויפמאן זצ"ל (בספרו משחת שמן) מביא, ששמע מהגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, שהאדם העובד את השי"ת בתמימות ומקיים מצוות התורה גם בשעה שנראה לו שיפסיד מדרגות רוחניות, הריהו יכול להיות סמוך ובטוח שלא יפסיד עבור זה כלום מהמדרגות שיכול היה להשיג, שמשום קיום רצון השי"ת אין באים לידי הפסד, כאמור במדרש (דב"ר ה, ה), "אמר הקב"ה אין אדם שומע לי ומפסיד", ובוודאי שלא יפסיד בכך מדרגות בקרבת אלוקים, וצריך שידע שהקב"ה יסבב לו סיבות באיזה אופן ישיג את אותם המדרגות שהיה מוכן לוותר עליהם.

והביא ראה ליסוד זה, שהרי רש"י הק' (להלן ל, כא) מביא, שבשעה שנתעברה לאה בפעם השביעית, זנה דין בעצמה ואמרה, אם זה זכר לא תהא רחל אחותי כאחת השפחות, והתפללה עליה ונהפך לנקבה. והנה, לאה היתה מתאוה ומחזרת להרבות שבטים, וכמו שרואים במעשה הדודאים (שם פסוק ז), ובכל זאת ויתרה על העמדת שבט מיוחד כיוסף הצדיק, והכל כדי שלא תהא אחותה כאחת השפחות, והיינו שויתרה על דבר גדול מאוד, בגלל שהבינה שכך הוא רצון השי"ת, שלא תתבזה אחותה.

ובסופו של דבר סיבב הקב"ה שלא הפסידה ממעשיה כלום, ולא עוד אלא ששבט יוסף גופא יצא גם ממנה, כמו שכתב בדעת זקנים לבעלי התוס' דבר נפלא עה"פ ויתן לו את אסנת בת פוטי פרע כהן אן לאשה (להלן מא, מה), בזה"ל: "שנשאה מפני שהיתה מזרע יעקב, כדפי' רש"י בפ' וישלח, דבת דינה היתה משכם, ותלה לה יעקב אבינו קמיע בצוארה והשליכה, והובאה למצרים ע"י נס כדפרישית, וגדלה פוטיפר בביתו, ולכך נקראת על שמו, כמו שמצינו גבי משה רבינו ע"ה אלה בני בתיה וגו' (דברי הימים א' ד, יח). וכשעבר יוסף בכל ארץ מצרים יצאו כל הנשים לראות יפיו

« דרגתם הגדולה של אברהם אבינו ומשה רבינו

כתוב בפרשה התהלך לפני ה' תמים (בראשית יז, א). חז"ל הק' במדרש (ב"ר ל, י) מבארים בדרך משל מהו מהותו של 'התהלך לפני', וז"ל: "רבי יהודה אומר, משל למלך שהיו לו שני בנים, אחד גדול ואחד קטן, אמר לקטן הלך עמי, ואמר לגדול בוא והתהלך לפני. כך, אברהם אבינו, שהיה כוחו יפה, נאמר בו, התהלך לפני והיה תמים, אבל נח, שהיה כוחו רע, נאמר בו את האלקים התהלך נח (בראשית ו, ט), עכ"ל.

והנה, לא רק אצל אברהם אבינו אנו מוצאים הקבלה שכזו, אלא גם אצל משה רבינו ע"ה ואלהיה הנביא אנו מוצאים דרגות דומות אחד לשני, אולם בהתבוננות עמוקה נראה הבדל בין הדרגות, וכמ"ש האלשי"ך הק' זי"ע על הפסוק ומשה עלה אל האלקים (שמות יט, ג), שכ' בזה"ל: "הנה כי בצדיקים אשר על השמים כבודם יש הפרש, כי יש צריך מלאך יעלה קתדרא שלו אל האלהים בישיבה של מעלה ויש עולה מאליה אחרי קדושתו. וכן בצדיק חי מצינו באלהיה כי ברכב אש וסוסי אש בסערה עלה השמימה (מלכים ב' ג, יא), ועל דרך זה יאמר כי זאת גדולת מעלת משה רבינו ע"ה כי לא הוצרך יעלהו מלאך השמימה כי אם ומשה עלה מעצמו כי למה שהוא משה עלה מבלי יעלהו מלאך כי זך וישר היה כבר", עכ"ל.

אמנם איננו מתיימרים לגעת בקצה השגותיהם של אבותינו וקדמונינו, הקדושים והטהורים, והרי אמרו חז"ל (שבת ק"ב). "אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אדם, ואם ראשונים בני אדם אנו כחמורים, ולא כחמורו של רבי חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר, אלא כשאר חמורים", אולם בכל זאת, עלינו לנסות להבין בכוחותינו הדלים את שביקשו רבותינו ללמדנו, על כוח המיוחד לו זכו אברהם אבינו, ומשה רבינו.

« ויתור על מדריגות בשביל רצונו ית'!!

עוד כתוב בפרשתנו וה' אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הַפָּרָד לוֹט מְעֻמוּ (בראשית יג, יד), ואמרו חז"ל הק' בפסיקתא (רבתי פרק ג') "אמר ר' אלעזר בן פדת בשם ר' יוסי בן זמרא, ראה כמה קיפח לוט הרשע את אברהם הצדיק מן הדיבור, שכל זמן שהיה לוט דבוק בו לא הסיח הקב"ה עם אברהם, כיון שפירש לוט הימנו קפץ הדיבור על אברהם שנאמר וה' אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הַפָּרָד לוֹט מְעֻמוּ". ועי' ברש"י הק', שפירט והסביר, שכל זמן שהרשע עמו היה הדיבור פורש ממנו, ורק אחרי הפרד לוט מעמו הגלה אליו ה'.

ולכאור' הדבר תמוה, הרי כשראה אברהם אבינו שהשכינה מסתלקת ממנו בגלל הליכתו עם לוט, היה לו לשלחו מאצלו תיכף ומיד, ומדוע המשיך בהליכתו עמו עוד ימים רבים.

הגאון הרב שך זצ"ל (בספרו מחשבת מוסר בפרשת ויקרא), מבאר את הענין וכותב, שיש ללמוד מכאן הוראה נוראה בעבודת השי"ת. אברהם אבינו שקל את ענין חבורתו ללוט עם כלי מדידה אחת, והוא, מהו רצונו יתברך

של יוסף, כדכתיב בנות צעדה עלי שור (בראשית מט, כב), וכל אחת זורקת לו חפץ או תכשיט, וזו לא היה לה מה לזרוק, וזרקה לו הקמיע שהיה בצוארה, ועיין בו וראה שהיא מזרעו של יעקב ונשאה, ע"כ.

הרי שבעבור זה גופא שויתרה לאה מלהעמיד את שבת יוסף כדי שלא תתבזה אחותה, זכתה והעמידה את אותו שבת עצמו, ולבסוף לא הפסידה מה שהיתה מוכנה לוותר עבור קיום רצון השי"ת, ואדרבה, זכתה בשביל כך לעוד שני שבטים אפרים ומנשה שיצאו מדינה.

ובדרך ישרה זו הלכו הצדיקים מאז ומתמיד, שכל מגמתם היתה אך ורק לקיים רצון הבורא באמת ובתמים ובשלמות גמורה, ולא הביטו על צרכיהם ולא חישובו חשבונות, רק ביטלו את עצמם מכל וכל לרצון השי"ת.

ובספה"ק נועם אלימלך (ליקוטי שושנה) כתב, שעד"ז אפשר לפרש מאמר הגמרא (פסחים ח), 'למה צדיקים דומין בפני שכינה, כנר בפני האבוקה', כי כמו כשהנר עומד ליד האבוקה בטל האור היוצא ממנו לגמרי כלפי האור הגדול היוצא מן האבוקה, כך מסתכלים הצדיקים על עצמם כלפי השכינה, שהם מבטלים את עצמם לגמרי, וכל ישותם כלא חשיבה כלפי אור הבורא ית' ומצותיו.

« מדוע נקראת המבול על שמו של נח?? »

והנה, הבה ונתבונן מעט בקורותיו של נח, הצדיק העצום אשר ברום השגותיו איננו יכולים לגעת אפילו בקצה דעתנו. נח, אשר הכתוב מעיד עליו כי מצא חן בעיני הבורא (שם ח), בכל זאת, עם כל הצדקות המופלגת אותה השיג נח, הנביא ישעיה מייחס לו את המבול הנורא שאירע בימיו, בהאשמה נוראה, כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מי נח עוד על הארץ וגו' (ישעיה נ"ד ט).

ואי' בזה"ק (ח"א ס:ז) דבר מבהיל על זה, שהטעם שהמבול נקרא על שם נח הוא, מכיון שלא התפלל שלא יבא המבול, לכן נחשב שהוא גרם למבול. עוד כתוב ה"זה"ק (זוהר חדש ח"א לח:), שכשיצא נח מהתיבה וראה את העולם חרב ושומם, התחיל לבכות, ואמר, ריבונו של עולם, נקראת רחום, היה לך לרחם על בריותיך. השיבו הקב"ה, רועה שוטה, עכשיו אתה אומר כן, מדוע לא התפללת כשאמרתי לך שאני עתיד להביא מבול לעולם. ואמנם ה"זה"ק אומר, שנח היה סבור שתפילותיו לא יועילו, ואעפ"כ היתה טענה על נח שלא התפלל, כמו אברהם אבינו שהתפלל על סדום אע"פ שאמר, וְאָנֹכִי עֹפֵר וְאֶפֶר (בראשית יח, כז), וחשב שאינו ראוי שתועיל תפילתו.

ואפשר לומר עוד טעם מדוע נח לא התפלל על בני דורו, כיון שחשש שמא על ידי תפילתו ימשוך על עצמו חרון אף. כמו שרואים שאברהם אבינו פחד והיה צריך בקשה מיוחדת, אֶל נָא יִחַר לְאֲדָנֶי (בראשית יח, ל), שלא יהיה עליו חרון אף. ואעפ"כ אומרים חז"ל שהיה איזה חסרון דק מן הדק במה שלא התפלל ולכן נקרא המבול על שמו.

הדבר מזעזע את עמקי הנפש, נח צדיק עצום, נח מקדיש את עיתותיו לעלייה רוחנית נשגבה, לדרגות נבואה עליונה, ובכל זאת, מכיון שעסק בעלייתו העצמית ולא ראה לנכון להתפלל על בני דורו, נקרא המבול על שמו, משל היה הוא הגורם למבול הנורא, שהכחיד את החיים על פני היקום.

« משה רבינו מסר עצמו לבני דורו »

אי' במדרש (בראשית רבה לו, ג), "אמר רבי ברכיה, חביב משה מנח, נח

משנקרא איש צדיק (בראשית ו, ט) נקרא איש האדמה (בראשית ט, כ), משה משנקרא איש מצרי (בראשית לט, א), נקרא איש האלקים (דברים לג, א)."

ומבאר המשך חכמה (בראשית ט, כ) בזה"ל: "הענין, דיש שני דרכים בעבודת השי"ת. דרך אחד, מי שמיחד עצמו לעבודתו יתברך ומתבודד. ויש מי שעוסק בצרכי צבור ומבטל עצמו בשביל הכלל ומפקיר נפשו עבורם. א"כ צ"ל לפי המושג (מסתבר), שזה שמתבודד יעלה מעלה מעלה וזה ירד ממדרגתו."

"וכן אמרו (קהלת רבה ז, יד) כי העשק יהולל חכם (קהלת ז, יז), ר' יהושע בן לוי שכח פ' הלכות בשביל שעסק בצרכי צבור. ובכ"ז מצאנו שנח התבודד ולא הוכיח את בני דורו, לכן אמרו עליו שאף הוא היה ראוי לכלייה (סנהדרין קח). ורק מתבודד לעצמו היה, בכ"ז אחר שנקרא איש צדיק ירד ממדרגתו ונקרא איש האדמה."

"ומשה נקרא איש מצרי, שהוכרח לגלות, שזה מורה פחיתות בנפש, הואיל ומסר עצמו על ישראל בהריגת מצרי נקרא איש אלקים, שהגיע לתכלית השלמות מה שיוכל האדם להשיג" ועיין מד"ר ברכה, ודו"ק, עכ"ל.

« משה רבינו מסר עצמו לבני דורו »

אמרו רבותינו (ברכות יג), בזה"ל: "כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה שנאמר וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם (בראשית יז, ה). רבי אליעזר אומר, עובר בלאו שנאמר וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שִׁמְךָ אַבְרָם וגו' (בראשית יז, ה) וכו'. עכ"ל הגמ'."

והנה צריך להתבונן בזה, מדוע החמירה התורה כל כך לאסור קריאת שם אברם, ומה גריעותא וחסרון יש בשם זה.

כדי להבין ענין זה, נקדים את ביאורו של הגאון **רבי יצחק מאלצן זצוק"ל** (בפירושו שיח יצחק, נדפס בסידור הגר"א על תפילת ישתבח לשבת קודש), על השוני בין תואר רם לתואר גדול, ש'רם' הוא תואר לדבר הנמצא למעלה, ואילו 'גדול' הוא תואר לדבר הנמצא למעלה ומתפשט עד למטה, כסולם העומד על הקרקע וראשו מגיע למעלה.

על פי זה מבאר **האפיקי ים** (להגאון רבי יצחק אייזיק חבר זצ"ל) ביאור נפלא לאיסור לקרוא לאברהם אברם, שכן, השם אב-רם מלמד על ההשגות הגבוהות והרמות להן זכה אברהם בהכרת בוראו, ראשו היה למעלה בשמים, בין שבילי הרקיע, רם ומתנשא, אולם כאשר ראה הקב"ה שממרומי גדלותו משפיל הוא את עצמו עדי ארץ, וכל כולו קודש למען הכלל, ברוחניות ובגשמיות, בהטבה ובחסד, בלימוד אמונה וידיעת ה', ולהבדיל בסיפוק צרכיהם הגשמיים של הבריות, שינה הקב"ה את שמו לאברהם, וכמאמר הכתוב כי אֵב הַמֶּן גֹּיִם נִתְתִּיף (בראשית יז, ה), הוא עצמו היה בבחינת אדם גדול, רק משום שעם כל השגותיו היה הוא בבחינת סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

ועל כן הקורא לאברהם אברם, מראה בעצמו שאינו מבין את גדולתו ומעלתו של אברהם, שעיקרה לא באה לו אלא מחמת שהיה מיטיב על הבריות. ועי' **בחתם סופר** שהאר"ן לבאר (הקדמתו לשו"ת חלק י"ד בפיתוחי חותם, ד"ה נחזור, ושם בדי"ה ודבר), שכל מה שהקב"ה גידל את אברהם, היה רק בזכות מה שהקריב מעצמו לאחרים.

ברור ומובן איפוא, כי מי שקורא לאברהם אברם, ממעיט בגדולתו של אבי האומה, אין זה שינוי שם, אלא החלפת השגתו האדירה של אברהם, השגת מידת החסד וההטבה, במידת צמצום והטבה עצמית, שאינה כוללת השפעה על הזולת.

"... כי כמו כשהנר

עומד ליד האבוקה

בטל האור היוצא

ממנו לגמרי כלפי

האור הגדול היוצא

מן האבוקה, כך

מסתכלים הצדיקים

על עצמם כלפי

השכינה, שהם

מבטלים את עצמם

לגמרי, וכל ישותם

כלא חשיבה כלפי

אור הבורא ית'

ומצותיו..."